

Εθελοντισμός: μια γέφυρα μεταξύ των ατομικών συνεισφορών και της κοινωνικής συλλογικής ευημερίας με υπολογίσιμο οικονομικό αντίκτυπο

Δρ. Χαρίτων Κοριζής
Μέλος της ΑΛΛΗΛΟΝ
Founder of Biopikilo
Finance, Engineering, Tech, and Sustainable Development

Περίληψη

Το άρθρο αναφέρεται στις απτές και άυλες οικονομικές συνεισφορές του Εθελοντισμού, αναδεικνύοντας τους λόγους για τη στρατηγική του ενίσχυση εντός και εκτός Ελλάδας. Συνδυάζοντας συγκεκριμένα δεδομένα με μια ολοκληρωμένη διερεύνηση των κοινωνικοοικονομικών και παγκόσμιων επιπτώσεων, το άρθρο επιχειρηματολογεί για τη θεώρηση του Εθελοντισμού ως ένα υπολογίσιμο, πολυσχιδή οικονομικό μοχλό, που ενισχύει τη γέφυρα μεταξύ των ατομικών συνεισφορών και τη κοινωνική συλλογική ευημερία.

Εισαγωγή

Οι επαναλαμβανόμενες κρίσεις των τελευταίων ετών οικονομικές, γεωπολιτικές, κοινωνικές, υγειονομικές, περιβαλλοντικές - έχουν επαναφέρει και ενισχύσει την αναγνώριση της αξίας της κοινωνικής συνοχής, της αλληλεγγύης, και της υγείας του φυσικού κόσμου.

Ο Εθελοντισμός, που σύμφωνα με την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO) ορίζεται σαν μη υποχρεωτικό έργο που γίνεται χωρίς μισθό για τρίτους, έχει πολλαπλά οφέλη και εκφάνσεις, αντανakλώντας και την ποικιλία της ανθρώπινης δημιουργικότητας.

Το άρθρο αυτό εστιάζει στην ουσιαστική αξία που δημιουργείται στην οικονομία σαν αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων του Εθελοντισμού. Διερευνώντας και κατανώντας το αποτύπωμά του, ανακαλύπτουμε περισσότερα για τη σημασία του Εθελοντισμού και εξοπλιζόμαστε με τα κατάλληλα επιχειρήματα για να τον υπερασπιστούμε και να τον αναδείξουμε ως υπολογίσιμη οικονομική δύναμη.

Η αξία του Εθελοντισμού στην Ελληνική οικονομία

Η οικονομική δραστηριότητα του Ελληνικού Εθελοντισμού δεν καταγράφεται με ευδιάκριτο τρόπο στην εθνική οικονομία, καθώς δεν υπάρχει υποχρέωση αποτύπωσής του σε κάποιο είδος ισολογισμού. Σε πρόσφατη έρευνα του IOBE¹ αναπτύχθηκαν για την μέτρησή του εναλλακτικές μέθοδοι αποτίμησης, όπου η οικονομική αξία του στην Ελλάδα ανήλθε στα €357 εκατ. το 2021, από €329 εκατ. το 2020 και €411 εκατ. το 2019. Το ποσό αυτό αντιστοιχεί σε περίπου το 0,20% του ΑΕΠ της χώρας, με τους περισσότερους εθελοντές να εργάζονται στους τομείς πολιτισμού, εκπαιδευτικών υπηρεσιών, παροχής τροφής, στέγης και υγείας.

Βέβαια, υπάρχει σημαντικό περιθώριο εξέλιξης, εφόσον η χώρα μας έχει συστηματικά μια από τις χαμηλότερες συμμετοχές στον εθελοντισμό ανάμεσα σε Ευρωπαϊκές, και μη, χώρες που αναλύονται συστηματικά από το World Giving Index. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 82η θέση ανάμεσα σε 119 το 2022 με το 17% του πληθυσμού να συμμετέχει στον εθελοντισμό².

Μια ματιά στα παγκόσμια δεδομένα

Η εικόνα που έχουμε από το εξωτερικό είναι διαφορετική και ενθαρρυντική για την κατεύθυνση προς την οποία πρέπει να στοχεύουμε.

Η ετήσια αξία της εθελοντικής εργασίας στο Ηνωμένο Βασίλειο ήταν €21,5 δις το 2022³ με το 29,7% ενηλίκων να αφιερώνουν χρόνο σε αυτήν, συνεισφέροντας στο 0,65% του ΑΕΠ.

Σε επίπεδο κρατών-μελών Ε.Ε., είναι πρόκληση η χρήση των ερευνών για ανάλυση, δεδομένου ότι έχει διεξαχθεί περιορισμένος αριθμός ερευνών, λόγω της έλλειψης συνέπειας στις μεθοδολογικές προσεγγίσεις και των διαφορών στις ημερομηνίες διεξαγωγής των ερευνών, ακόμη και στο

πεδίο εφαρμογής του ορισμού του Εθελοντισμού. Η τελευταία διαθέσιμη ολοκληρωμένη πηγή δεδομένων, παρά τους όποιους περιορισμούς εκπονήθηκε το 2010, όπου και εκτίμησε ότι 22,5% των πολιτών άνω των 15 συνεισφέρουν εθελοντική εργασία (μεταξύ 92 και 94 εκατ. ενήλικες)⁴.

Όσον αφορά την παγκόσμια συνεισφορά, σύμφωνα με την άνω έρευνα, ο Εθελοντισμός στις 37 χώρες της μελέτης πρόσθεσε USD 400 δις στην παγκόσμια οικονομία. Επίσης σύμφωνα με την τελευταία εκτίμηση από το πρόγραμμα Εθελοντισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNV), ήταν ισοδύναμη με 109 εκατομμύρια εργαζόμενους πλήρους απασχόλησης ετησίως⁵.

Ο πολλαπλασιαστικός παράγοντας του Εθελοντισμού

Τα παραπάνω στατιστικά βασίζονται κυρίως σε εκτιμήσεις του πληθυσμού των εθελοντών και του μέσου όρου ωρών που αφιερώνουν κάθε χρόνο, και εναλλακτικά στην αποτίμηση του κόστους των υπηρεσιών που προσφέρουν, αφού εκπονούν ωφέλιμο έργο, που υπό κανονικές συνθήκες δεν θα είχε παραχθεί σε μια χώρα.

Ας εξετάσουμε, αρχικά, τα ποικίλα οφέλη του Εθελοντισμού, όπου το καθένα ξεχωριστά οδηγεί σε συγκεκριμένα και μετρήσιμα οικονομικά οφέλη - αν και ορισμένα από αυτά απαιτούν πολύπλοκα μοντέλα για να εκτιμηθούν:

1. Ενίσχυση των προσωπικών δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας:

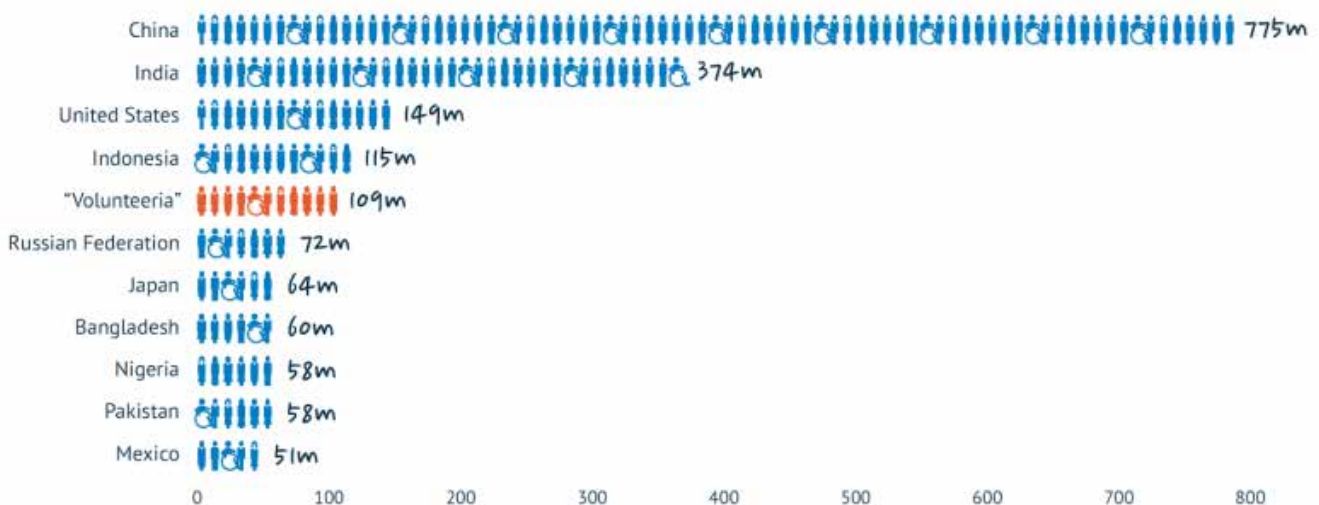
Ο εθελοντισμός προσφέρει εμπειρία σε ωφέλιμες δεξιότητες. Οι εθελοντές συχνά αποκτούν ηγετικές ικανότητες, ομαδική εργασία και ικανότητες επίλυσης προβλημάτων άμεσα μεταφερόμενες σε επαγγελματικά περιβάλλοντα.

2. Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής: Μέσω εθελοντικών δραστηριοτήτων, δημιουργούνται ισχυρότεροι κοινωνικοί δεσμοί και δίκτυα. Αυτό ενισχύει την κοινωνική συνοχή, καθιστώντας την κοινωνία πιο ανθεκτική και ολοκληρωμένη.

3. Συμπληρωματικότητα με τις δημόσιες υπηρεσίες και υποδομές: Οι εθελοντές παρέχουν πρόσθετο ανθρώπινο δυναμικό και τεχνογνωσία. Από την υποστήριξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων έως την παροχή βοήθειας στην υγειονομική περίθαλψη, συμβάλλουν στην κάλυψη των ελλείψεων και αναγκών στις δημόσιες υποδομές, συχνά χωρίς οικονομική επιβάρυνση στο σύστημα.

4. Βελτίωση της υγείας των εθελοντών: Ο Εθελοντισμός εξασφαλίζει έναν ενεργό, κοινωνικά αφοσιωμένο τρόπο ζωής που ωφελεί τη συνολική υγεία και τη μακροζωία, αφού έχει συνδεθεί με τη βελτίωση της σωματικής και ψυχικής υγείας των συμμετεχόντων, παρέχοντας μια αίσθηση σκοπού και μειώνοντας το άγχος.

5. Άμεσα οφέλη στον κρατικό προϋπολογισμό: Μέσω της εξοικονόμησης των δημοσίων εξόδων που δημιουργεί η άμισθη συνεισφορά του χρόνου και των δεξιοτήτων των εθελοντών, μειώνονται σημαντικά οι δημόσιες λειτουργικές δαπάνες και

Εικόνα 1: Τα νούμερα στο γράφημα αφορούν στον ισοδύναμο πληθυσμό των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης (σε εκατομμύρια). Ο πληθυσμός των εθελοντών παγκοσμίως ξεπέρασε τον ισοδύναμο πληθυσμό των εργαζομένων πλήρους απασχόλησης της πέμπτης πολυπληθέστερης χώρας στον κόσμο το 2016⁵

αυτό επιτρέπει την διανομή εκείνων των πόρων σε άλλους παραγωγικούς τομείς, αυξάνοντας περαιτέρω το ΑΕΠ και την παραγωγικότητα μιας χώρας.

Στην Οικονομική επιστήμη, ο πολλαπλασιαστής αναφέρεται σε κάποιον οικονομικό παράγοντα (π.χ. συνεισφορά του Εθελοντισμού) που, όταν αυξάνεται ή αλλάζει, προκαλεί αυξήσεις ή αλλαγές σε πολλές άλλες σχετικές οικονομικές μεταβλητές (π.χ. στο ΑΕΠ της χώρας). Το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα μπορεί να προκαλεί μεταβολές στα συνολική οικονομία που να είναι σημαντικά μεγαλύτερο από τη μεταβολή των δαπανών που το προκάλεσε.

Μια παλιότερη μελέτη του πολλαπλασιαστή για τον Εθελοντισμό σε ολόκληρη την Ευρώπη κατέδειξε υψηλή προστιθέμενη αξία, παροχή στήριξης και βοήθειας σε περισσότερο από 500 εκατομμύρια πολίτες, και απόδοση μεταξύ τριών και οκτώ ευρώ στην οικονομία για κάθε ευρώ που δαπανάται για τη στήριξή τους⁶. Μια άλλη έρευνα τριών ευρωπαϊκών χωρών διαπίστωσε ότι τα χρήματα που “επενδύθηκαν” σε εθελοντικές δραστηριότητες από τις σχετικές οργανώσεις είχαν ποσοστό απόδοσης στην οικονομία μεταξύ ενός και δεκατριών φορών του αρχικού αντίστοιχου χρηματικού ποσού⁷. Μια μελέτη στο Ηνωμένο Βασίλειο διαπίστωσε ότι όταν μια επιχείρηση επενδύει £1 στον εθελοντισμό που σχετίζεται με την απασχολησιμότητα, η κοινωνική απόδοση είναι πάνω από £11 για την κοινωνία⁸.

Οι προτάσεις για το μέλλον

Αρχικά, για να επωφελείται η Ελληνική κοινωνία και οικονομία εξίσου σημαντικά με τα παραδείγματα προς μίμηση στο εξωτερικό, θα πρέπει να αυξηθεί σημαντικά η συμμετοχή στον εθελοντισμό.

Ένας σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας είναι η δυσπιστία προς στις ΜΚΟ και γενικότερα τις εθελοντικές οργανώσεις. Αυτό αντιμετωπίζεται με δύο παράλληλες προσεγγίσεις: i) με περισσότερη διαφάνεια και σωστή διαχείριση από τις αντίστοιχες οργανώσεις, αλλά και ii) με καλύτερη εκπαίδευση όλων των ηλικιών και κοινωνικών ομάδων ώστε περισσότερος κόσμος να συμμετέχει - επωφελούμενος και ο ίδιος και η κοινωνία.

Παράλληλα επιβάλλεται συστηματική καταγραφή της εθελοντικής εργασίας σύμφωνα με την σχετική οδηγία των Ηνωμένων Εθνών («την ενίσχυση της γνωστικής βάσης και τον καθορισμό της οικονομικής αξίας της εθελοντικής εργασίας») και το

σχετικό εγχειρίδιο του ILO⁹ από την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Εξάλλου, αν κάτι δεν μπορεί να μετρηθεί, δεν μπορεί να αναδειχθεί και να προστατευτεί.

Το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό ανθρώπων μεγαλύτερης ηλικίας είναι σε θέση και επιθυμεί να συμβάλει στον εθελοντισμό, ενώ ταυτόχρονα επωφελούνται από αυτόν (βλ. ανωτέρω), δίνει ένα επιπλέον κίνητρο στα κράτη να επενδύσουν στη βελτίωση της υγείας αυτών των ηλικιακών ομάδων και στην ενίσχυση της δραστηριοποίησής τους.

Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, με τόσο χαμηλά επίπεδα συμμετοχής στον εθελοντισμό, η επίτευξη του μέσου όρου της Ευρώπης θα προσφέρει όχι μόνο μια σημαντική ώθηση στην κοινωνία, αλλά θα δημιουργήσει και έναν σημαντικό οικονομικό πύλωνα. Η εκπαίδευση από μόνη της δεν αρκεί όμως - το κράτος οφείλει να κάνει την κατάλληλη έρευνα που θα οδηγήσει στην δημιουργία των βιώσιμων προϋποθέσεων και κινήτρων για τους Έλληνες πολίτες και εταιρείες, ώστε η στήριξη και συμμετοχή στον Εθελοντισμό να είναι πλέον ισχυρή. Επομένως αποτελεί επιτακτική ανάγκη να ενεργοποιηθούμε, να ηγηθούμε και να συνεισφέρουμε σε αυτή την οικονομική και κοινωνική επανάσταση. Χρειάζεται να συνεργαστούμε με συντονισμένο και συστηματικό τρόπο ώστε να επιτύχουμε τα υψηλότερα πρότυπα άλλων χωρών, όπου ο Εθελοντισμός είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής τους ζωής.

Αναφορές

[1] Έρευνα για τη συνεισφορά της Κοινωνίας των Πολιτών στην ελληνική οικονομία, IOBE, 2023

[2] World Giving Index 2022, A global view of giving trends, Charities Aid Foundation

[3] Value of Giving 2022 Report, The Benefact Group

[4] Volunteering in the EU, Directorate General Education and Culture, GHK, 2010 [5] 2018 State of the World's Volunteerism Report, UN Volunteers

[5] 2018 State of the World's Volunteerism Report, UN Volunteers

[6] Volunteering works, Institute for Volunteering Research and Volunteering, UK, September 2007

[7] Measuring Volunteering: A Practical Toolkit, Independent Sector and UN Volunteers, 2001

[8] In giving, how much do we receive? The social value of volunteering, Lecture by Pro Bono Economics, September 2014

[9] Manual on the measurement of volunteer work, International Labour Office, 2011